

заміщення зменшився до 35 %. Витрати на пенсійне забезпечення в Україні є низькими у порівнянні з країнами ЄС.

Виділяють такі основні напрямки вирішення цієї проблеми:

- вдосконалення системи пенсійних виплат;
- легалізації реальних зарплат;
- фінансування дефіциту за рахунок трансфертів із державного бюджету.

Важливу роль мають відігравати заходи щодо детінізації оплати праці в Україні. Головним у цьому напрямку стало введення єдиного соціального внеску, який має замінити обтяжливі нарахування на фонд оплати праці, який диференціюється залежно від категорій ризику діяльності на підприємствах і становить в більшості випадків 36,6 % і це, в свою чергу, повинно стимулювати роботодавців зменшувати суму оплати праці в конвертах.

Загалом, вдосконалення солідарної пенсійної системи можливе через:

- запровадження дієвого механізму зростання пенсії шляхом удосконалення порядку перерахунку пенсії та її індексації;
- забезпечення диференціації розмірів пенсій, зокрема шляхом застосування вищого коефіцієнта страхового стажу;
- визначення мінімального розміру пенсії для всіх категорій осіб на рівні не нижче рівня прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- запровадження для всіх громадян єдиних правил пенсійного забезпечення з урахуванням особливого характеру умов праці;
- проведення ефективної інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення, роботодавців, профспілок, об'єднань громадян та юридичних осіб.

Водночас для зменшення навантаження на Пенсійний фонд держава замислилася над створенням правових передумов для запровадження та розвитку обов'язкової накопичувальної системи.

Список використаних джерел

1. Закон України „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” із змінами // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49-51. – Ст. 376.
2. Закон України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи” // Людина і праця. – 2012. – № 1. – С. 28-47; № 2. – С. 28-47; № 3. – С. 28-31.
3. Андрусенко Н. Реформування пенсійної системи: ризики і загрози / Н. Андрусенко // Праця і зарплата. – 2012. – № 20. – С. 3.
4. Андрусенко Н. Уряд ліквідує зрівнялівку в пенсійних виплатах / Н. Андрусенко // Праця і зарплата. – 2012. – № 17. – С. 8.
5. Брагін С. Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку: приклад України / С. Брагін, О. Макаренко // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 18-24.
6. Горовець Н. О. Проблеми розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні / Н. О. Горовець, М. Г. Горовець // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 6. – С. 22-25.
7. Гуменюк В. Модель пенсійної реформи: без конфліктів на користь малозабезпеченим / В. Гуменюк // Економіст. – 2011. – № 2. – С. 6-7.

Малоок І.А., студентка гр. ДМФ-17

Науковий керівник – Піменова М.М., к.е.н., старший викладач
Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро, Україна)

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Функціонування територіальних громад та соціально-економічний розвиток регіону значною мірою залежать від рівня наповнення місцевих бюджетів фінансовими ресурсами. Саме тому, для забезпечення ефективної діяльності органів місцевого самоврядування, підвищення самостійності місцевих бюджетів у вирішенні суспільно важливих проблем та з метою розвитку регіональної політики за стандартами ЄС у 2014 р. розпочався процес впровадження реформи щодо фінансової децентралізації в Україні.

Фінансова децентралізація полягає у передачі джерел доходів з державного бюджету місцевим бюджетам, а повноважень щодо управління ними – від державних органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування для реалізації ними власних та делегованих державою функцій. При цьому передача нових повноважень та обов'язків повинна підкріплюватися відповідним рівнем фінансових ресурсів і точним визначенням дохідних джерел. Тобто, фінанси повинні слідувати за функціями [3, С. 43]. Реформа спрямована на створення в Україні сучасної системи місцевого самоврядування на основі європейських цінностей та стандартів, розвиток місцевої демократії, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що дадуть змогу реально стимулювати місцевий економічний розвиток і надавати населенню високоякісні та доступні публічні послуги. Роль об'єднаних територіальних громад у

забезпеченні інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності має стати ключовою [1, С. 456]. Децентралізація бюджетних фінансових ресурсів передбачає: зміну системи оподаткування, за якої змінюються питоми надходження на користь місцевих бюджетів; зміну трансфертної політики; надання органам місцевого самоврядування більших повноважень у напрямі розробки та реалізації різноманітних програм соціально-економічного розвитку [6, С. 69].

Отже, фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади. Фінансову незалежність місцевого самоврядування можна розглядати як можливість самостійного вирішення питань комплексного фінансового забезпечення економічного та соціального розвитку даної території, що входять до компетенції відповідного рівня місцевого управління. Концептуальні основи фінансової незалежності місцевого самоврядування полягають в оптимальному врахуванні інтересів держави, підприємницьких структур, населення і місцевого самоврядування. Однак, потрібно пам'ятати, що нічим не обмежена фінансова незалежність місцевого самоврядування має такі ж негативні ознаки, як і надмірна централізація у використанні фінансових ресурсів, що створюються на певній території [4, С. 323].

Для того, щоб оцінити вплив децентралізації на роль органів місцевого самоврядування у бюджетній сфері, розглянемо, як змінилися показники бюджетної децентралізації в Україні у 2013–2017 рр. (рис. 1).

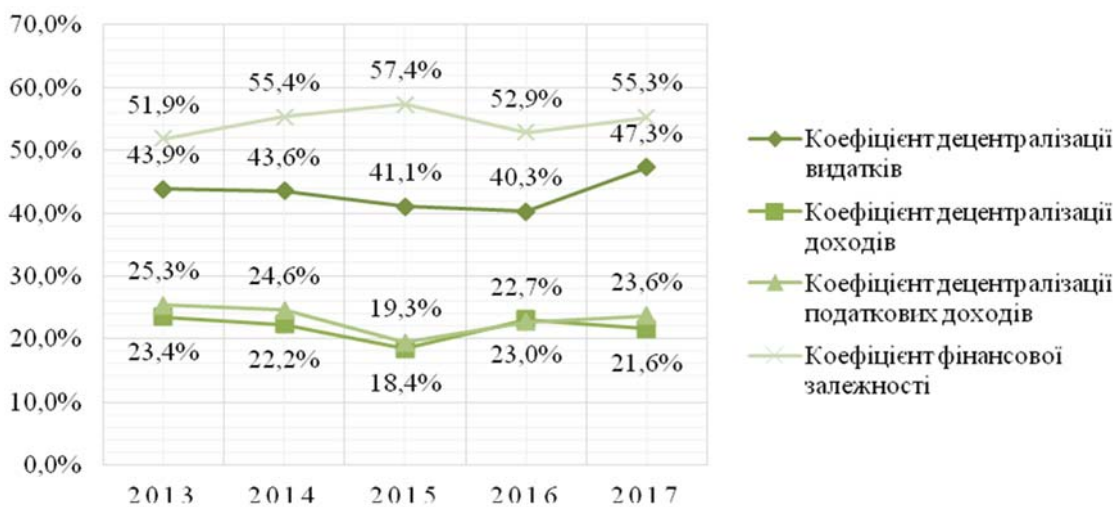

Рис. 1. Динаміка показників бюджетної децентралізації за 3 квартали 2013–2017 рр.

Джерело: розраховано автором на основі [7]

Згідно з даними рис. 1, розраховані коефіцієнти децентралізації видатків, децентралізації доходів, децентралізації податкових доходів та фінансової залежності не показують позитивної динаміки. Крім того, станом на кінець третього кварталу 2017 р. коефіцієнт децентралізації доходів пішов на спад, порівняно з відповідним показником 2016 р. та склав 21,6%, а коефіцієнт фінансової залежності зріс та сягнув значення 55,3%, що на 2,4% більше за відповідний показник минулого року; позитивним аспектом є збільшення коефіцієнта децентралізації податкових доходів з 19,3% у 2015 р. до 23,6% у 2017 р. та підвищення коефіцієнта децентралізації видатків з 40,3% у 2016 до 47,3% у 2017 р.

Цікавим є той факт, що частка субвенцій та дотацій з Державного бюджету України у доходах місцевих бюджетів у аналізований період досить значна та перевищує 50%, що свідчить про залежність місцевих фінансів від міжбюджетних трансфертів. Для порівняння, частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів становить 0,8% в Ісландії; 7,7% – у США; 6,9% – у Люксембурзі; 14,0% – в Австрії; 16,6% – в Іспанії; 18,4% – у Швейцарії; 27,2% – у Швеції; 32,4% – у Німеччині; 35,2% – в Японії; 41,4% – у Норвегії [2, С. 299].

Незважаючи на зміни, які відбуваються на національному та місцевому рівнях, люди, які живуть у конкретних містах і селах, продовжують зіштовхуватися з одними і тими ж проблемами: недостатнє фінансування дитячих садків і шкіл, неефективність первинної медичної допомоги, захаращеність сміттям, погана якість питної води або недостатня її кількість, недостатнє фінансування програм із благоустрою населених пунктів, погана інфраструктура тощо, а головне недостатність фінансування на утримання самих органів місцевого самоврядування [4, С. 324].

Таким чином, практика реформи бюджетної децентралізації має низку проблемних питань, які потребують вирішення для її подальшої ефективної реалізації. Це, зокрема: незавершеність процесу об'єднання територіальних громад, що не дає змоги повноцінно імплементувати механізми бюджетної

децентралізації (оскільки передача нових функцій можлива лише об'єднаним громадам) та обумовлює додаткові ризики при збалансуванні бюджетної системи; недостатність стабільних і в необхідній кількості доходів до місцевих бюджетів; високий рівень концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті; невідповідність між обсягом доходів бюджетів і реальними потребами у фінансуванні поточних видатків; домінування поточних видатків місцевих бюджетів над видатками розвитку; відсутність чіткого розподілу функціональних повноважень і відповідальності за надання послуг між рівнями влади; недоступність та/або низька якість публічних послуг; невідповідність дій влади потребам та інтересам громадян [1, 2, 5].

Важливими кроками для покращення процесу впровадження децентралізації мають стати:

1) розподіл повноважень (прав і відповідальності) між центральними та місцевими органами влади, що виключає їх дублювання, враховуючи, що надання прав без відповідальності створює умови для корупції та неефективного використання бюджетних коштів;

2) формування ефективної та стійкої бази для мобілізації фінансових ресурсів у межах кожної територіальної громади: розширення бази доходів місцевих бюджетів за рахунок зростання місцевої економіки; підвищення місцевої фінансової автономії за рахунок знаходження альтернативних джерел доходів, крім державних трансфертів і податків; розробка та реалізація стратегії розвитку ресурсного потенціалу в партнерстві з приватним сектором; диверсифікація джерел фінансових ресурсів;

3) збільшення відкритості та прозорості діяльності місцевої влади, її підконтрольності та підзвітності, зокрема у питаннях планування і використання публічних коштів, за рахунок розширення каналів комунікації, спрощення та візуалізації інформації про місцевий бюджет;

4) підвищення професійності місцевої влади шляхом постійного навчання та підвищення кваліфікації кадрів, з використанням новітніх методів комунікацій та обміну досвідом щодо впровадження найкращих практик регіонального розвитку в європейських країнах [1, 3, 8].

Таким чином, зазначимо, що фінансова децентралізація ще не досягла своєї мети на теперішній час: органи місцевого самоврядування не можуть повною мірою забезпечувати соціально-економічний розвиток території та не мають мотивації для пошуку нових джерел доходів до бюджету. Досі не узгоджено інтереси держави, бізнесу та громадян. Доки місцеві бюджети будуть залежати від державного бюджету та не матимуть достатнього обсягу фінансових ресурсів, органи місцевої влади не зможуть належно виконувати покладені на них функції та завдання. Тож, не слід ігнорувати проблеми сьогодення, адже їх вирішення значною мірою вплине на подальший результат впровадження реформи.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. – 928 с.
2. Кульчицький М.І. Тенденції та проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні [текст] / М.І. Кульчицький, Л.Е. Пазовська // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – Випуск 3 (08). – 2017. – С. 296-301.
3. Мізіна І.В. Фінансова децентралізація та її вплив на систему місцевих фінансів України [текст] / І.В. Мізіна // Аспекти публічного управління. – № 6-7 (32-33). – червень-липень 2016. – С. 41-48.
4. Назар О. Концептуальні основи матеріально-фінансового забезпечення місцевих громад [текст] / О. Назар // Ефективність державного управління: збірник наукових праць. – Вип. 43. – 2015. – С. 322-328.
5. Онищенко С.В. Бюджетна децентралізація: особливості запровадження, проблеми та перспективи [текст] / С.В. Онищенко // Финансы, учет, банки. – № 1 (21). – С. 145-153.
6. Остапчук В.О. Фінансова децентралізація в Україні: поточний стан та перспективи розвитку [текст] / В.О. Остапчук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – № 23. – 2017. – С. 68-71.
7. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/>.
8. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : наукова доповідь / за ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної ; НАН України, ДУ «Ін.-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2016. – 70 с. : 11 табл., 11 рис.

Малоок І.А., студентка гр. ДМФ-17

Науковий керівник – Сальникова Т.В., к.е.н., старший викладач
Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро, Україна)

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ

За умови дефіцитності фінансових ресурсів та прагнення соціально-економічного розвитку в Україні, управління як державним, так і місцевими бюджетами із застосуванням програмно-цільового методу планування для підвищення ефективності бюджетних видатків набуває важливого значення, оскільки забезпечує безпосередній зв'язок між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання.

Згідно з Бюджетним кодексом України, програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях